

РЕШЕНИЕ

№ 100

гр. Варна, 14.04.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, II СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и втори януари през две хиляди двадесет и пета година в следния състав:

Председател: Анета Н. Братанова

Членове: Ванухи Б. Аракелян
Дарина Ст. Маркова

при участието на секретаря Десислава Ив. Шинева Чипева като разгледа докладваното от Дарина Ст. Маркова Въззивно търговско дело № 20243001000440 по описа за 2024 година

И за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е въззивно, образувано по жалби на М. Л. С. и П. С. Х., и двамата от гр.Варна, срещу решение № 448 от 25.10.2023г. по търг.дело № 582/23г. по описа на ОС – Варна, в частта му, с която е прието за установено в отношенията между страните, че двамата дължат солидарно на „Юробанк България“ АД следните суми: сумата от 112 646.9лв., представляваща дължима главница по договор за банков кредит № HL73601 от 24.11.2015г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението в съда – 20.05.2022г. до окончателното изплащане на вземането; сумата от 2 188.55лв., представляваща възнаградителна лихва за периода 20.07.2021г. – 12.04.2022г.; сумата от 1 269.06лв., представляваща лихва за забава за периода 20.07.2021г. – 16.05.2022г. и сумата от 31.50лв., представляваща такси по договора за периода от 18.07.2020г. – 16.05.2022г., за които вземания по ч.гр.дело № 6435/22г. по описа на ВРС е издадена заповед № 3182 от 23.05.2022г. за изпълнение на парично задължени въз основа на документ по чл.417 от ГПК, на основание чл.422 ал.1 от ГПК във връзка с чл.430 от ГПК, както и са присъдени разноски в заповедното и в исковото

производство и по въззивна жалба на „Юробанк България“ АД със седалище гр.София срещу същото решение, но в частите му, с които са отхвърлени исковете на банката солидарно срещу М. Л. С. и П. С. Х. за следните суми: за разликата над 112 646.9лв. до 202 727.14лв., претендирана като дължима главница по договор за банков кредит № НЛ 73601 от 24.11.2015г., за разликата над 2 188.55лв. до 6 645.66лв., претендирана като възнаградителна лихва и за периодите за периода от 20.01.2021г. до 19.07.2021г. и 13.04.2022г. – 14.04.2022г., за разликата над 1 269.06лв. 3 504.69лв., претендирана като лихва за забава и за периода 20.07.2020г. – 20.07.2021г., за разликата над 31.50лв. до 263.50лв., претендирана като такси по договора, за сумата 474.80лв., претендирана като обезщетение за заплатени имуществени застраховки за периода от 10.09.2020г. до 16.05.2022г. и за сумата от 240лв., претендирани като разноски по изпълнението, както и в частта, с която банката е осъдена да заплати разноски по делото.

В жалбата на М. Л. С. и П. С. Х. се твърди, че решението, в обжалваните от тях части, е недопустимо, евентуално неправилно.

Във въззивната жалба се излагат подробно съществуващите между страните правоотношения във връзка с отпуснат им кредит по договор за кредит № НЛ 40457 от 04.08.2008г., както и последвалите допълнителни споразумения към него, водено производство по С. иск за надвзети лихви и разлика от превалутиране, приключило с отказ от иска поради постигната извънсъдебна спогодба, наречена от страните договор за кредит № НЛ 73601 от 24.11.2015г. Излагат, че размерът на оставащия дълг, включващ главница и възнаградителни лихви е в размер на сумата 297 296лв.

Излагат, че с подписания договор за банков кредит от 24.11.2015г. страните преуреждат отношенията по първоначалния договор от 04.08.2008г. Твърдят, че тъй като тези уговорки са постигнати като е определено задължение посредством неравноправни клаузи, тази спогодба е нищожна. Твърдят, че договорът въз основа на който се претендира вземането е изцяло нищожен. Сочат, че е недопустимо присъждането на вземане въз основа на първоначалния договор, тъй като такава претенция не е заявена. Оспорват извода на първоинстанционния съд, че договорът за кредит от 24.11.2015г. не е изцяло, а само частично недействителен, и тази част следва да се замени от действителната част- без неравноправните клаузи и уговорения анатоцизъм.

Изразяват съгласие с извода на съда, че договорът от 24.11.2015г. не е отделен договор за банков кредит, а спогодба по чл.365 от ЗЗД, за която обаче твърдят, че е изцяло нищожна, а не частично недействителна, както е приел съдът. Твърдят, че при нищожна спогодба исковете следва да бъдат отхвърлени изцяло, тъй като заявеното от ищеца основание за присъждането им е нищожна спогодба, а не да бъдат уважени съобразно уговорките в първоначалния договор, поради което и съдът е присъдил суми на непоискано основании.

Молят съда да отмени решението в обжалваните му части и вместо него да постанови друго, с което предявените от банката срещу тях искове да бъдат отхвърлени изцяло. Претендират направените по делото разноски и адвокатско възнаграждение по реда на чл.38 от ЗА.

Насрещната страна по тази жалба „Юробанк България“ АД със седалище гр.София, в депозиран в срока по чл.263 ал.1 от ГПК писмен отговор, изразява становище за неоснователност на жалбата и моли съда да потвърди решението в обжалваната му от ответниците част.

Във въззивната жалба на банката срещу решението, в частите му, с които предявените от нея искове са отхвърлени се твърди, че решението в обжалваните от банката части е незаконосъобразно, неправилно, поради нарушение на материалния закон, допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост.

Оспорва извода на първоинстанционния съд, че процесният договор за банков кредит от 24.11.2015г. бил съглашение с характер на спогодба, преуреждащо задълженията по предходен, сключен между страните договор за кредит от 04.08.2008г., което съглашение имало и новационен характер по превалутиране и погасяване на вече усвоена главница. Твърди, че процесният договор за банков кредит от 24.11.2015г. има характер на отделна сделка – договор за банков кредит по смисъла на чл.430 от ТЗ, а не на договор за спогодба по смисъла на чл.366 от ЗЗД. Твърди, че договорът е подписан не за да се избегне спор между страните по него, а за да се предоставят парични средства на кредитополучателите за погасяването на техни задължения по друг, предходен договор за кредит при очевидно по добри нови условия. За това, че договорът не представлява спогодба се позовават и на разпоредбата на чл.1 ал.2 от него досежно задължението на банката да предостави и

допълнителна парична сума, както и на различните валути по двата договора. Твърди, че кредитополучателите са подали ново искане за отпускане на банков кредит, нова декларации, както и че е подписан нов договор за учредяване на договорна ипотека. Излага, че независимо, че в договора от 2015г. се съдържат клаузи, цитиращи предходно сключения договор от 2008г., това не отменя самостоятелния характер на договора за кредит от 2015г., още повече, че е открита нова банкова сметка, по която да се обслужва кредитът. Твърди, че изводът на съда, че договорът от 2015г. има характер на спогодба, води и до неправилните изводи за наличието на неравноправни клаузи в договора от 2008г.

Оспорва изводите на съда, че клаузи от предходно сключения между страните договор за кредит за покупка на недвижим имот от 04.08.2008г., касаещи размера на дължимата по договора възнаградителна лихва, както и уговорки за капитализация, предвидени в четири допълнителни споразумения към него, както и клаузите на чл.6 ал.2 и чл.24 от договора отнасящи се до валутния риск, са нищожни.

По отношение на клаузите, касаещи размера на възнаградителната лихва твърди, че първоинстанционният съд не е приложил правилно материалния закон и се е позовал на несъществуваща правна норма към датата на постановяване на обжалваното решение предвид редакцията на ЗЗП към този момент, както и че неправилно не е взел предвид нормата на чл.144 ал.3 т.1 от ЗЗП, която изрична изключва неравноправността на договорната клауза за увеличаване на лихвения процент след като действащият лихвен процент и неговия размер са зависими от промените на основния лихвен процент на финансовия пазар. По отношение на установения от съда анатоцизъм, твърди, че е налице реструктуриране на договора за банков кредит от 04.08.2008г. допълнителните споразумения, като към момента на подписване на споразуменията действащата Наредба № 9 от 2008г. реструктурираната чрез капитализиране на просрочени лихви са били допустими от закона и не са съществували императивни норми забраняващи капитализацията на просрочени лихва. По отношение на клаузите на договора досежно валутния риск твърди, че не е произволно определен курс, а курс, който банката изчислява на пазарен принцип и обявява и този именно курс е приложим за всички нейни клиенти, които имат нужда и закупуват швейцарски франкове. Сочи, че промяната в обменните валутни курсове е риск, който и двете страни

поемат, тъй валутният курс може да расте и да намалява, поради което и не е налице неравновесие в правата и задълженията на страните по договора.

Твърди, че съдът в доклада по делото не е указал направените от ответниците възражения за наличие на неравноправни клаузи в договора от 2008г., съответно не е дал указания за доказателствена тежест.

Твърди, че съдът не е взел предвид изготвената по делото съдебно-счетоводна експертиза по задачи 2, 3 и 4 и справка извлечение от счетоводните книги на банката, установяващи точния размер на дължимите към банката суми.

Моли съда да отмени решението в обжалваните от нея отхвърлителни части и да постанови друго, с което предявените искове на банката да бъдат уважени изцяло. Претендира направените по делото и в заповедното производство разноски изцяло.

Насрещните страни по жалбата на банката П. С. Х. и М. Л. С., в депозирани в срока по чл.263 ал.1 от ГПК писмен отговор, изразяват становище за неоснователност на жалбата на банката и молят съда да потвърди решението в обжалваната нея част.

Към настоящето производство са присъединени за разглеждане и частни жалби на Адвокатско дружество „Милованови“ и П. С. Х. срещу определение № 29 от 05.01.2024г. и на „Юробанк България“ АД срещу определение № 94 от 17.01.2024г., с които молбите на всяка от страните по чл.248 от ГПК за изменение на решението в частта му за разноските са оставени без уважение. Извършена е размяна на книжа по частните жалби.

Страните, редовно призовани, не се явяват представители в съдебно заседание. От тях са депозирани писмени молби, в които поддържат своите жалби и оспорват жалбата на насрещната страна.

Въззивният съд, след съвкупна преценка на събраните по делото доказателства, заедно и поотделно, и съобразно предметните предели на въззивното производство, приема за установено следното:

Предмет на въззивното производство е предявен установителен иск след заповедно производство в хипотеза на чл.415 ал.1 т.1 от ГПК от „Юробанк България“ АД срещу М. Л. С. и П. С. Х., с който да се приеме за установено в отношенията между страните съществуването на вземания на банката както

следва: сумата от 202 727.14лв., представляваща дължима главница по договор за банков кредит № ***** от 24.11.2015г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението в съда – 20.05.2022г. до окончателното изплащане на вземането; сумата от 6 645.66лв., представляваща възнаградителна лихва за периода 20.01.2021г. – 14.04.2022г.; сумата от 3 504.69лв., представляваща лихва за забава за периода 20.07.2020г. – 16.05.2022г., сумата от 263.50лв., представляваща такси по договора за периода от 19.07.2020г. – 16.05.2022г., сумата 474.80лв., претендирана като обезщетение за заплатени имуществени застраховки за периода от 10.09.2020г. до 16.05.2022г. и за сумата от 240лв., претендирани като разноси по изпълнението, за които вземания по ч.гр.дело № 6435/22г. по описа на ВРС е издадена заповед № 3182 от 23.05.2022г. за изпълнение на парично задължени въз основа на документ по чл.417 от ГПК, на основание чл.422 ал.1 от ГПК във връзка с чл.430 от ГПК. Предмет на въззивно производство е първоинстанционното решение изцяло, както в уважената, така и в отхвърлената част от иска.

На 24.11.2015г. между банката и М. С. и П. Х. – кредитополучатели е сключен договор за банков кредит NL 73601, по силата на който банката е предоставила на кредитополучателите сумата 291 200лв., от които сумата 281 200лв. за целите на пълно предсрочно погасяване на задълженията по договор за кредит NL 40457, сключен между страните и сумата 10 000лв. за други разплащания, със срок на погасяване 277 месеца, считано от датата на откриване на заемната сметка по кредита на месечни вноски, уговорени по размер, включващи главница за първите 60 вноски и главница и лихва за останалите.

Няма спор между страните, а същото обстоятелство е изрично записано в сключения между тях договор от 24.11.2015г., че договорът е сключен за рефинансиране и превалутиране на задължението на кредитополучателите по предходен договор с банката NL 40457 от 04.08.2008г. за кредит за покупка на недвижим имот. По силата на първоначалния договор банката е предоставила на кредитополучателите кредитен лимит в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 166 200лв. по курс „купува“ за швейцарския франк към лева на банката в деня на усвояване на кредита със срок на погасяване 360 месеца, считано от датата на откриване на заемната сметка, на месечни вноски, включващи главница и лихва съгласно

погасителен план. Установено е и не е спорно пред въззивна инстанция, че сумата по кредита е усвоена на 07.08.2008г. при приложим курс купува за швейцарския франк на банката към лева в размер на 1.17519, като определения съобразно този курс размер на предоставения и усвоен кредит е 141 423 швейцарски франка.

Не е спорно, че към договора за кредит от 04.08.2008г. са подписани няколко допълнителни споразумения от 01.04.2009г., 06.07.2010г., 21.07.2011г., 28.03.2012г. С тези споразумения страните са констатирали наличие на просрочени задължения за главница, лихви, такси и други, уговорили са преоформяне на всички просрочени плащания чрез натрупване към редовната усвоена и непогасена част от главницата по първоначално предоставения кредит, договорили са период на облекчено погасяване на дълга и размер на дължимата по договора лихва.

Изрично в договора от 24.11.2015г. страните са договорили условия за превалутиране на задълженията в швейцарски франкове по договора от 04.08.2008г. по обменен курс „безкасов продава“ на банката към датата на откриване на нова заемна сметка – 15.12.2016г. Договорено е банката да опрости част от дължимите от кредитополучателите суми, договорени са дължимите лихви и нови обезпечения. Договорено е уреждане на съществуващ съдебен спор между страните по предявен иск от кредитополучателите срещу банката за недължимо платени суми като лихви чрез отказ от иска.

Спорно между страните е дали договорът от 24.11.2015г. е отделен и самостоятелен договор за кредит, или същият, макар и наименован договор за кредит, съобразно съществените му уговорки представлява договор за спогодба. С оглед връзката между двата договора и съществената част от предмета му – превалутиране и рефинансиране на задължение на кредитополучателите по договор за кредит от 2008г., съставът на въззивния съд намира, че задължително за действителността му е съществуването на задължения на кредитополучателите по договора за банков кредит от 2008г. Поради което и в предмета на настоящето производство е проверка на действителността на договора за банков кредит от 2008г.

В случая е безспорно, че предоставеният ипотечен кредит не е предназначен за извършване на търговска или професионална дейност, поради

което кредитополучателите имат качеството на потребители по смисъла на § 13 т.1 от ДР на ЗЗП, а банката – ищец съответно се явява търговец по смисъла на § 13, т.2 от ДР на ЗЗП. Потребителската защита би могла да не се приложи само при изричен отказ на потребителя да се ползва от обявяване на неравноправния характер на договорна клауза в съдебен спор относно изпълнението на договора. По настоящето дело кредитополучателите – потребители изрично се позовават на неравноправни клаузи в договорите за кредит.

Съставът на въззивния съд споделя изводите на първоинстанционния съд за нищожност на клаузите от договора от 04.08.2008г. и допълнителните споразумения към него, свързани с превалутирането на сумите по договора и с едностранното увеличение на лихвения процент от страна на банката като неравноправни съгласно чл.146 ал.1 от ЗЗП, както и изводите за нищожност на клаузите от допълнителните споразумения, предвиждащи прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихва, като противоречащи на чл.10 ал.3 от ЗЗД.

По силата на договора за кредит за покупка на недвижим имот № НЛ 40457 от 04.08.2008г., банката е предоставила на кредитополучателите кредит в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 166 200лв. по курс „купува” на швейцарския франк към лева на банката в деня на усвояване на кредита /чл.1 от договора/. Съобразно чл.1 ал.3 е подписано приложение № 1 към договора /неприложено към делото, но данни по същото се съдържат в приетата по делото ССЕ/, в което към датата на усвояване на кредита е приложен курс „купува“ за швейцарския франк към лева на банката 1.17519 и съобразно този курс е определен размерът на кредита в швейцарски франкове, а именно – 141 423 швейцарски франка. Разрешеният кредит бил усвоен по блокирана сметка в швейцарски франкове /чл.2 ал.1/, чрез превалутиране на сумата служебно от банката в лева по търговски курс „купува” на швейцарския франк към лева на банката в деня на усвояването и била преведена по открита в банката сметка на кредитополучателите в лева /чл.2 ал.4/. Съобразно чл.6 ал.2 от договора, погасяването на кредита се извършва във валутата, в която същият е разрешен и усвоен - швейцарски франкове, като в случай, че на съответния падеж на погасителна вноска по главницата и/или лихвата кредитополучателят не е осигурил дължимата сума в швейцарски франкове по сметката си по чл.2 ал.1,

но има средства в евро или в лева по свои сметки в банката, погасяването на кредита се извършва с тези средства след служебно превалутиране от банката на дължимите швейцарски франкове по курс „продава” на банката за швейцарския франк към евро/лева, за което кредитополучателят с подписването на договора е дал своето неотменно и безусловно съгласие и оправомощава банката. В чл.22 ал.1 и ал.2 и чл.23 от договора е постигнато съгласие, че кредитополучателят има право да поиска от банката да превалутира предоставения му кредит в швейцарски франкове в лева, при което следва да се приложи съответния лихвен процент, приложим за новата валута на кредита при изчисляване на лихвата по същата и за услугата кредитополучателят се съгласява да заплати съответна комисионна. В чл.24 от договора кредитополучателят е декларирал, че е запознат и съгласен с обстоятелството, че промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към български лев, както и превалутирането, могат да имат за последица, включително в случаите на чл.6 ал.2 повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева, като напълно приема да носи за своя сметка риска от такива промени и повишаване, както и че е съгласен да поеме всички вреди /включително и пропуснати ползи/, произтичащи от промяната на валутните курсове и новите лихви, приложими по превалутирания кредит. С ал.2 на чл.24 от договора, кредитополучателят декларирал и че е изцяло запознат и разбира икономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл.6, ал.2 и чл.22-23 от договора, както и че е съгласен с настъпването им.

Според формираната от ВКС константна практика, неравноправна е неиндивидуално договорена клауза от кредитен договор в чуждестранна валута, последиците от която са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя и която не е съставена по прозрачен начин, така че кредитополучателят не може да прецени на основание ясни и разбираеми критерии икономическите последици от сключването на договора и когато при проверката ѝ за неравноправния характер бъде констатирано, че въпреки изискванията за добросъвестност, тя създава във вреда на потребителя значително неравновесие между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора, като в този случай за валутните разлики приложение не намират изключенията на чл.144 ал.3 от ЗЗП. Съгласно разпоредбата на чл.146 ал.1, ал.2 и ал.4 от ЗЗП, неравноправните клаузи в

договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално, като не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, особено в случаите на договор при общи условия, а тежестта на доказване, че определено условие на договора е индивидуално уговорено, е на търговеца. В случая посочената презумпцията не е оборена – подписването на договор за банков кредит от потребителя не освобождава банката от задължението ѝ да докаже, че намиращи се в договора клаузи, оспорени от потребителя като неравноправни, са били индивидуално уговорени с него, а и липсват ангажирани от банката доказателства, потребителите да са могли да изразят становище по съдържанието на договора, вкл. по посочените клаузи, както и да са имали възможност да повлияят върху тях. Процесният договор за кредит е сключен в швейцарски франкове при очевидна необходимост за ответниците от паричен ресурс в лева /с оглед целта на договора за кредит/, при клауза в договора, възпрепятстваща реалното предоставяне на паричния ресурс в швейцарски франкове /сметката в швейцарски франкове е блокирана/, респективно договорът е сключен в посочената валута, само поради по-ниския лихвен процент на кредита в швейцарски франкове. При сключване на договора, на ответниците е била предоставена информация, че е възможна промяна на обявения курс на банката купува/продава на швейцарския франк и че това ще рефлектира върху размера на дълга в лева. Не е предоставена обаче каквато и да е информация относно: Какви ще са икономическите последици за задълженията по договора при значителна обезценка на евро/лева спрямо швейцарския франк, какви са очакваните прогнози относно промяната на курса швейцарски франка/лева, с каквато информация банката, с оглед професионалната ѝ и експертна дейност, е следвало да разполага, както и какви действия могат да предприемат кредитополучателите за минимизиране на риска /например чрез застраховане/. Действително, експертната компетентност на банката се изразява при осъществяване на сравнителен анализ на факти, а не на база възможност за предвиждане на валутните курсове години напред. Именно въз основа на високия професионализъм и експертен потенциал на служителите на банката /с които последната очевидно разполага/, анализът на обективно съществуващите и осъществили се в световен икономически план към момента на сключване на договора факти, ищецът е могъл и е бил длъжен да предвиди устойчивият темп на поскъпване

на швейцарския франк, за което и за икономическите последици, от което, е следвало да уведоми кредитополучателите, но такова уведомяване липсва - предоставената от банката информация е била недостатъчна, ответниците да преценят дали да носят валутния риск /който с оглед изложеното дотук несъмнено са поели изцяло/ при нисък лихвен процент по кредита или да получат кредит при по-висок лихвен процент, но без да носят валутния риск. Ответниците като средни потребители – относително осведомени и в разумни граници наблюдателни и съобразителни, не биха могли въз основа само на предоставената им информация да преценят потенциално значимите последици от поетия от тях валутен риск, което ги е принудило да се съгласят с предварително установените от банката условия, без да могат да повлияят на съдържанието им, вкл. и по отношение на декларираните в договора обстоятелства. Ето защо и при липсата на ясни и разбираеми критерии за икономическите последици, не може да се приеме, че клаузите, свързани с носенето на валутния риск, са уговорени по прозрачен начин, а при липса и на предоставяне на достатъчна информация, банката е действала в нарушение на принципа на добросъвестност. Изложеното води до извод за неравноправност на клаузите, свързани с носенето на валутния риск – чл.24 и частта от клаузите на чл.6 ал.2 и чл.22 ал.2 от договора, с които е прието превалутирането да се извършва по курса „купува“, съответно „продава“ на банката за швейцарския франк към лева към деня на превалутирането/погасяването/, на основание чл.143 т.19 вр.чл.146 от ЗЗП /преди изм. с ДВ бр.100/19г./ и невъзможност за приложение на разпоредбата на чл.144 ал.3 т.1 от същия закон.

При постановяване на настоящето решение съставът на въззивния съд намира за необходимо да се съобрази с нова практика на касационната инстанция, намерила израз в решение № 50008 от 05.03.2025г. по търг.дело № 1367/21г. на ВКС, второ търговско отделение. В посоченото решение, съставът на касационния съд е приел, че следва да се приложат нормите, изведени в практиката на СЕС по отношение на договорите за кредит, сключени между потребители и банки за придобиване на недвижим имот, с оглед правната регламентация на директива 93/13/ЕИО на Съвета. Прието е от касационната инстанция в посоченото решение, че при установена по делото неравноправността на клаузите относно курса, по който ще се превалутират платените в лева или евро суми в швейцарски франкове и поемането на целия

валутен риск от промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към лев/евро само от кредитополучателите има за последица връщането на потребителя в правното и фактическо положение, в което той би се намирал при липсата на посочената неравнопавна клауза. Тези клаузи засягат основния предмет на договора и обуславят извод за неприлагане на договора в неговата цялост. Посочено е, че съдът не може да замества клаузите на договора с други, като изменя тяхното съдържание, тъй като това ще намали предвидената с директива 93/13 защита и това не би действало възпиращо върху доставчиците и би застрашило постигане на предвидените цели. Указано е от касационната инстанция в същото решение, че следва да бъде приложена нормата на чл.14 ал.2 от ЗЗП /отм./, която е специална норма, съгласно която когато договорът бъде признат за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, не дължи лихви и други разходи по кредита. По този начин се дава защита на потребителя и се възстановява равновесието между страните преди сключване на договора, на чието основание потребителят е получил сумата. Поради което и при получаване на сумата, на основание договор за кредит, за който е признато, че е основаният му предмет е засегнат от неравнопавни клаузи и следва да бъде признат за нищожен, не следва да бъде приложен в неговата цялост и не е породил правни последици с обратна сила, то отношенията между страните следва да се уредят съгласно посочената норма. Това тълкуване е и в съответствие с целите на директива 93/13, така както е разяснено в трайната практика на СЕС, обективизирана и в решение по дело С-520/21г. Необходимостта от реституция се налага, с оглед разпоредбите на чл.6 пар.1 чл.7 пар.1 от директивата, клауза, която е призната за неравнопавна трябва да бъде оставена неприложена и да води до възстановяване на правното и фактическото положение на потребителя преди сключване на договора, като даде възможност на потребителя да си върне облагите, които кредиторът е получил на основание сключения договор, в ущърб на потребителя. Поради което и при приложение на чл.14 ал.2 от ЗПК от 2006г. (отм.), следва да се приеме, че на потребителите се дължи връщане на всички заплатени от тях такси, разноски и внесените за погасяване на лихвите и главницата погасителни вноски, съответно потребителите дължат заплащане само на чистата стойност на кредита, сумата, която реално са получили. Дължимостта на сумата, представляваща чистата стойност на кредита от

потребителя, е от момента на превеждането ѝ, поради което е настъпила нейната изискуемост.

С оглед на предмета на договора, следва да се приеме, че съгласно тълкуването на чл.3 от директива 93/13г, така както е разяснена в практика на СЕС (С-776/19 и С-782/19), С-51/17 и С118,/17 и т.38 от решение С-186/16), с клаузите в договор за кредит, по силата, на които сумата е предоставена в чуждестранна валута и банката първо я превежда в тази валута по блокирана сметка, а след това я превалутира в националната или резервната валута на държавата по местосключване на договора и заверява с нея разплащателната сметка на кредитополучателя, изцяло се прехвърля валутния риск върху потребителя. Предвид определението на договора за банков кредит, видно, че с чл.1, чл.2 и чл.6 от процесния договор, клаузата за валутния риск определя основния предмет на договора. Именно определянето на предоставянето на сумата в деноминирана чуждестранна валута и начина на погасяване чрез осигуряване на същата валута, на вноски в определен срок, съгласно погасителен план, определят основния предмет на договора. От значение е и срокът за връщане на кредита и начина на връщане. Страните в договора са уговорили, че срокът за връщане на кредита е 240 месеца, на месечни вноски съгласно погасителен план. Именно дългият срок на връщане на кредита, както и определянето от банката на приложимия курс за превалутране на средствата и отчитането им в швейцарски франкове относно погасяване на задължението, водят до неопределеност на задължението във времето и невъзможността към момента на сключване на договора да се определи точно стойността на дължимите суми от потребителя. С оглед формулирането на задължението на потребителите в договора като задължение за заплащане на получения кредит с уговорената лихва в швейцарски франкове по определен едностранно от банката курс, следва да се приеме, че изцяло върху потребителите е възложен валутният риск. Валутният риск се изразява във възможността в течение на срока на действие на договора за кредит, да се покачи стойността на швейцарския франк спрямо националната валута, български лев или резервната валута, евро. По този начин престацията на потребителите придобива алеаторност и не е установена към сключване на договора.

Предвид този извод и на основание чл.6 ал.1 от директива 93/13г. следва да се остави неприложен договора в неговата цялост. Установената

неприложимост на договора в цялост, обявяването на неговата недействителност, означава, че следва да се приеме, че договорът не е провел правно действие от момента на неговото сключване. Съответно банката не би могла да прехвърли вземания на основание този договор, както и не би могла да рефинансира и преурежда отношения във връзка с него. Съответно и сключеният договор от 2015г. не може да се приеме, че е породил правно действие. Липсва възможност клаузите относно основния предмет на договора да бъдат заменени от норми, които са диспозитивни, уреждащи отношенията между потребител и доставчик, тъй като липсва такава позитивна правна уредба във вътрешното законодателство. За уреждане на отношенията между страните следва да бъде приложена специалната норма на чл.14 ал.2 от ЗПК от 2006 г. (отм.), като липсва основание да се приеме, че произнасянето е на различно основание от претендираното от ищеца. В този смисъл е и трайната практика на ВКС, съгласно решение № 50056 от 29.05.2023г. по търг.дело № 2024/22г., I ТО на ВКС и посочената в това решение практика на ВКС. Размерът на задължението ще е стойността на получената главница, която може да подлежи на връщане, във валутата, в която реално е получена.

От приетите от първата инстанция две заключения на съдебно-счетоводни експертизи, които въззивният съд кредитира изцяло като обективно и компетентно дадено, съдът приема, че сметката на кредитополучателите е заверена на 07.08.2008г. със сумата 166 200лв. Това следва да се приеме, че е чистата стойност на кредита. Предвид изводите за наличие на неравноправност на договора между страните от 2008г., както и сключеният въз основа на него договор от 2015г., следва да се възстанови фактическото положение на потребителите към момента на получаване на сумата. Към тази сума следва да бъде добавена и сумата 10 000лв., с която на 15.12.2015г. по съгласие на кредитополучателите от банката са преведени суми за погасяване на задължения на кредитополучателя Х. към НАП.

От приетите заключения, съдът приема за установено, че до 24.11.2015г. кредитополучателите са заплатили на банката сумата 74 649.50лв., а след тази дата сумата 78 408.88лв. Или стойността на извършваните погасявания по договора е в размер на сумата 153 058.38лв. Предвид на това и размерът на оставащата дължима от кредитополучателите на банката сума, представляваща чистата стойност на кредита е в размер на сумата 23 141.62лв.

С оглед на така изложеното, съдът намира предявеният иск на банката за доказан и основателен до размера на сумата 23 141.62лв. представляваща подлежаща на връщане чиста стойност на кредита поради нищожност на договора от 2008г. и последващият договор от 2015г., до който размер искът следва да бъде уважен. Предвид установената от въззивния съд недействителност на договора за кредит, по предявения от кредитора за сумата на договорно основание за заплащане на дължими суми по договора и установената чиста стойност на кредита, без лихва или други разходи по кредита, обжалваното решение в частта му, с която е приета за установена дължимост на суми по договора за главница, лихви и разноси, следва да бъде отменено и вместо него постановено друго, с което искът до размера на сумата 23 141.62лв. да бъде уважен, а за разликата до претендираните суми да бъде отхвърлен. Решението в отхвърлителните му части с оглед съвпадане на крайния извод и следва да бъде потвърдено.

По частните жалби срещу определенията чл.248 от ГПК:

Предмет на частните жалби е само присъденото в полза на Адвокатско дружество „Милованови“ адвокатско възнаграждение за процесуално представителство на двамата ответници в заповедното производство в размер на 240лв. и в първоинстанционното производство в размер на 8 605лв. с ДДС по реда на чл.38 от ЗА.

От процесуалният представител на ответниците с молба от 08.11.2023г. е поискано присъждане още на сумите 3 783лв. остатък от адвокатско възнаграждение за безплатно процесуално представителство на М. С. в заповедното производство, и сумата още 20 355лв. с ДДС за процесуално представителство в исковото производство на двамата ответници, съобразно отхвърлената част от исковете срещу тях, както и от П. Х. с искане за присъждане на още 510лв., представляваща остатък от заплатено адвокатско възнаграждение за оказано процесуално представителство в заповедното производство. От банката е направено искане за изменение на същото решение с намаляване на размера на присъденото адвокатско възнаграждение, поради това че е недължимо в полза на адвокатско дружество, че не се дължи ДДС, както и че липсват доказателства за наличие на основание чл.38 ал.1 от ЗА. И двете молби са оставени без уважение с обжалваните с частните жалби определения № 29 от 05.01.2024г. и 94 от 17.01.2024г.

В заповедното производство и пред първа инстанция ответниците са представлявани от адвокат Б. Л. от Адвокатско дружество „Милованови“, с предходно наименование „В. и Л.“. В заповедно производство е представено пълномощно, сочещо на платено адвокатско възнаграждение в размер на 4 500лв. от Х., а пред искивия съд от адвоката му е предоставена безплатна правна помощ. На длъжницата С. е представена безплатна правна помощ в заповедното и в исковото производство пред първата инстанция. Представени доказателства за регистрация по ЗДДС.

По отношение на размера на възнаграждението, което следва да бъде присъдено, съдът намира частните жалби за неоснователни. Съставът на въззивния съд намира, че при определянето на възнаграждението следва да бъде съобразено даденото тълкуване в решение на Съда на ЕС от 25 януари 2024г. по дело С-438/22 по преюдициално запитване, отправено от СРС и отчита че нормата на чл.38 ал.2 от ЗА, препращаща към Наредба № 1/2004г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения /в редакцията към момента на приключване на производството пред първата инстанция/ не съответства на правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са обвързващи за съда. Съдът определя размера съобразно вида на спора, интереса, вида и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото. За първа инстанция предвид цената на предявените искове, отхвърлената част от иска в първоинстанционното производство, извършените процесуални действия, фактическата и правна сложност, съдът намира, че определеният от първата инстанция размер на адвокатско възнаграждение за процесуално представителство на всеки от ответниците по 4 302.50лв. е адекватно определено и не следва да бъде изменян. Съобразно същите критерии, не следва да бъде изменяно и възнаграждението, присъдено за заповедно производство.

Съдът намира и трите възражения на банката за неоснователни. Чл.71 ал.1 от ЗА предвижда възможността да бъде упълномощено адвокатското дружество, поради което и няма пречка в негова полза да бъде присъдено адвокатското възнаграждение. Съгласно практиката на касационната инстанция достатъчно за уважаване на искането по чл.38 ал.2 от ЗА е: правна

помощ по делото да е осъществена без данни за договорен в тежест на доверителя размер на възнаграждението по чл.36 ал.2 от ЗА; заявление, че предоставената правна помощ е договорена като безвъзмездна и липса на данни, които да го опровергават; отговорност на насрещната страна за разноси, съобразно правилата на чл. 78 ГПК. Съдът намира, че след като са представени доказателства за регистрация по ЗДДС, предоставянето на адвокатска помощ съставлява възмездна услуга съгласно чл.36 ал.1 от ЗА, включително в хипотезите на чл.38 ал.1, поради което и когато насрещната страна бъде осъдена за разноси същите следва да бъдат присъдени, ведно с дължимия данък добавена стойност. На настоящия състав на съда е известно и определение № 42767 от 29.11.2023г. по гр.д.№42769/22г. на СРС, с което е отправено преюдициално запитване до СЕС по въпроси, относими към възможността по реда на чл.38 ал.2 от ЗА да бъде начисляван и ДДС, по което е образувано дело С-744/2023, като до настоящия момент липсва произнасяне. Но образуваното дело не е основание за спиране на настоящето производство по частната жалба.

С оглед на така изложеното, съставът на въззивния съд намира частните жалби и на двете насрещни страни за неоснователни и обжалваните определения по чл.248 от ГПК следва да бъдат потвърдени.

Предвид изменения размер на уважената част от иска с настоящето решение следва да бъде изменено и решението, в частите му за разноските, включително и в заповедното производство.

Съобразно уважената част от иска дължимите в полза на банката разноси в заповедното производство са в размер на сумата общо 939.21лв., съответно 462.83лв. – държавна такса и 476.38лв. – адвокатско възнаграждение. Поради което и решението в частта му, с която ответниците са осъдени да заплатят на банката разноси в заповедното производство над този размер следва да бъде отменено.

За първа инстанция: Дължимите в полза на банката разноси, представляващи държавна такса са в размер на сумата 462.83лв. Поради което и решението, с в частта му с която е присъдена държавна такса над този размер следва да бъде отменено. Дължимите в полза на С. разноси за първа инстанция са в размер на сумата 1 531.25лв., поради което и разликата над сумата 936.26лв. в размер на 549.99лв. следва да бъде присъдена с настоящето

решение.

По изложени по-горе съображения въззивният съд намира, че адвокатското възнаграждение за процесуалния представител на длъжниците за заповедното производство не се обвързва от размера на вземанията срещу тях, поради което и измененият размер на уважената част от иска не води до промяна на вече определеното за това възнаграждение от първата инстанция. Изчислено на същата база, но съобразно размера на отхвърлената от въззивния съд част от исковете, дължимото адвокатско възнаграждение, определено по посочените по-горе критерии за първа инстанция е в размер на сумата по 7 066лв. за всеки от двамата ответници или общо сумата 14 132лв. с ДДС. Поради което и в полза на адвокатското дружество следва да бъде присъдена разликата над 8 605лв., а именно сумата 5 527лв.

С оглед неоснователността на жалбата на банката за въззивно производство разноси, представляващи държавна такса, съответна на уважената част от иска не следва да се присъждат. Доказателства за заплатено адвокатско възнаграждение от банката за въззивна инстанция няма представени.

За въззивна инстанция и съобразно посочените по-горе критерии и изхода на спора, съдът определя адвокатско възнаграждение за процесуално представителство на всеки от ответници в размер на сумата по 7 066лв. с ДДС, която сума следва да бъде присъдена в полза на адвокатското дружество.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯВА решение № 448 от 25.10.2023г. по търг.дело № 582/23г. по описа на ОС – Варна, в частта му, с която е прието за установено в отношенията между страните, че М. Л. С. и П. С. Х. дължат солидарно на „Юробанк България“ АД следните суми: сумата от 112 646.9лв., представляваща дължима главница по договор за банков кредит № ***** от 24.11.2015г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението в съда – 20.05.2022г. до окончателното изплащане на вземането; сумата от 2 188.55лв., представляваща възнаградителна лихва за периода 20.07.2021г. – 12.04.2022г.; сумата от 1 269.06лв., представляваща лихва за забава за периода 20.07.2021г. – 16.05.2022г. и сумата от 31.50лв.,

представляваща такси по договора за периода от 18.07.2020г. – 16.05.2022г., за които вземания по ч.гр.дело № 6435/22г. по описа на ВРС е издадена заповед № 3182 от 23.05.2022г. за изпълнение на парично задължени въз основа на документ по чл.417 от ГПК и вместо него ПОСТАНОВЯВА:

ПРИЕМА ЗА УСТАНОВЕНО в отношенията между „Юробанк България“ АД със седалище гр.Сфия и М. Л. С. и П. С. Х., и двамата от гр.Варна, че М. Л. С. и П. С. Х. дължат солидарно на „Юробанк България“ АД сумата от 23 141.62лв. /двадесет и три хиляди сто четиридесет и един лева и шестдесет и две стотинки/, представляваща подлежаща на връщане чиста стойност на кредита поради нищожност на договор НЛ 40457 от 04.08.2008г. за кредит за покупка на недвижим имот и последващия го договор за банков кредит НЛ 73601 от 24.11.2015г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.05.2022г. до окончателното изплащане на задължението.

ОТХВЪРЛЯ иска на „Юробанк България“ АД срещу М. Л. С. и П. С. Х., с който да се приеме за установено в отношенията между страните, че М. Л. С. и П. С. Х. дължат солидарно на „Юробанк България“ АД следните суми: разликата над 23 141.62лв. до 112 646.9лв., претендирана като дължима главница по договор за банков кредит № ***** от 24.11.2015г., сумата от 2 188.55лв., претендирана като възнаградителна лихва за периода 20.07.2021г. – 12.04.2022г.; сумата от 1 269.06лв., претендирана като лихва за забава за периода 20.07.2021г. – 16.05.2022г. и сумата от 31.50лв., претендирана като такси по договора за периода от 18.07.2020г. – 16.05.2022г., за които вземания по ч.гр.дело № 6435/22г. по описа на ВРС е издадена заповед № 3182 от 23.05.2022г. за изпълнение на парично задължени въз основа на документ по чл.417 от ГПК.

ОТМЕНЯВА решение № 448 от 25.10.2023г. по търг.дело № 582/23г. по описа на ОС – Варна, в частите му, с които М. Л. С. и П. С. Х. са осъдени да заплатят на „Юробанк България“ АД разноси в заповедното производство за разликата над 939.21лв. до присъдените 4 713.41лв., разноси в първата инстанция за разликата над 462.83лв. до присъдените 2 382.83лв.

ПОТВЪРЖДАВА решение № 448 от 25.10.2023г. по търг.дело № 582/23г. по описа на ОС – Варна, в частта му, № 225 от 02.11.2022г. по гр.дело № 22/22г. по описа на Шуменски окръжен съд, в частите му, с която е отхвърлен искът на „Юробанк България“ АД солидарно срещу М. Л. С. и П. С. Х. за

следните суми: за разликата над 112 646.9лв. до 202 727.14лв., претендирана като дължима главница по договор за банков кредит № НЛ 73601 от 24.11.2015г., за разликата над 2 188.55лв. до 6 645.66лв., претендирана като възнаградителна лихва и за периодите за периода от 20.01.2021г. до 19.07.2021г. и 13.04.2022г. – 14.04.2022г., за разликата над 1 269.06лв. 3 504.69лв., претендирана като лихва за забава и за периода 20.07.2020г. – 20.07.2021г., за разликата над 31.50лв. до 263.50лв., претендирана като такси по договора, за сумата 474.80лв., претендирана като обезщетение за заплатени имуществени застраховки за периода от 10.09.2020г. до 16.05.2022г. и за сумата от 240лв., претендирани като разноски по изпълнението, за които вземания по ч.гр.дело № 6435/22г. по описа на ВРС е издадена заповед № 3182 от 23.05.2022г. за изпълнение на парично задължени въз основа на документ по чл.417 от ГПК.

ПОТВЪРЖДАВА определение № 29 от 05.01.2024г. и определение № 94 от 17.01.2024г., с които молбите на страните по чл.248 от ГПК за изменение на решението в частта му за разноските са оставени без уважение.

ОСЪЖДА „Юробанк България” АД със седалище гр.София , адрес на управление гр.София, ул.“Околовръстен път“ № 260, ЕИК 000694749 да заплати на М. Л. С. от гр.Варна, ЕГН ***** още сумата 549.99лв. /петстотин четиридесет и девет лева и деветдесет и девет стотинки/, представляваща направени пред първа инстанция разноски.

ОСЪЖДА „Юробанк България” АД със седалище гр.София , адрес на управление гр.София, ул.“Околовръстен път“ № 260, ЕИК 000694749 да заплати на Адвокатско дружество „Милованови“ с адрес гр.София, ул.“Хан Аспарух“ № 60, ет.3, още сумата 5 527лв. /пет хиляди петстотин двадесет и седем лева/, представляваща адвокатско възнаграждение с ДДС за първа инстанция за процесуално представителство на М. Л. С. и П. С. Х. и сумата 14 130.46лв. /четринадесет хиляди сто и тридесет лева и четиридесет и шест стотинки/, представляваща адвокатско възнаграждение с ДДС за въззивна инстанция за процесуално представителство на М. Л. С. и П. С. Х..

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС на РБ при условията на чл.280 ал.1 и ал.2 от ГПК в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____